

České halěře s korunkou

3. srpna 2019 v 15:18

Mincovní reformou krále Václava II. byl roku 1300 zaveden jako dílčí jednotka pražského groše parvus (z latinského *picoli parvi*) v hodnotě 1/12 groše. Už ve třicátých letech 14. století je doloženo počítání čtrnácti parvů do groše a jejich označování jako halěře (podle fenikové mince ražené od 13. století ve švábském Hallu). Systém dvojí drobné mince byl v Čechách zaveden roku 1384 společně s implementací čtyřrázové technologie výroby mincí. Od té doby bylo do pražského groše počítáno 7 peněz (*nummis*), resp. 14 halěrů (*halenses*). Jejich výroba čtyřrázovou technologií spočívala v ražbě na čtverhranný polotovar (střížek) rozklepaný do přibližně kruhového tvaru čtvero úderý kladivem. Stopy úderů na dochovaných mincích ukazují na to, že bylo nejprve raženo a poté rozklepáváno (nicméně dochované jsou i neražené střížky se stopami čtyřrázu).

Pražský groš Václava II. a parvus - halěř Karla IV. (BTW: stopy čtyřrázu před ražbou!)

České peníze (1/7 groše) nesly obraz českého lva, halěře (1/14 groše) měly vyraženou královskou korunu. Obě mince byly němé - bez opisů. Na nejstarších halěřích byla koruna pečlivě vyryta, včetně bohaté perlové výzdoby na obruči i liliích a malých trojlístků v mezerách mezi liliemi. Postupně byl obraz zjednodušován, zmizely perly na čelence i na liliích, místo trojlístků v mezerách mezi liliemi přišly kuličky na stopce a nakonec jen půlměsíce, resp. dva trny. Tyto trny na nejmladších - již kruhových (po zavedení technologie výroby střížku vyražením kruhovým sekáčem - kolem poloviny 15. století) - halěřích vedou ostře směrem do středu mezery a u vzácnější ze dvou variant kruhových halěřů dokonce mizí zcela.

české peníze: 1) se lvem a čtyřrázem, 2) kruhový se lvem a 3) kruhový se lvem v perlovci

české halěře s korunou: 1-4) se čtyřrázem, č.4) existuje také v mědi (Husité); 5-6) kruhové; 7) dobový padělek (Cu)

Halěře byly nejmenší mincí středověkého mincovního systému. Tomu odpovídala i jejich kupní síla. Podle vzácně dochovaných cenových relací bylo za halěř možno pořídit jen velmi málo. Např. půl bochníku chleba, malé pivo (půl litr piva stál peníz) nebo něco přes půl deci vína (pinta vína - necelý litr - stála 1 groš a 1 peníz);

kuře stálo 7 haléřů, slepice 12. Denní mzda nádeníka činila ve 2. polovině 14. století asi 10 haléřů. Pro jejich malou hodnotu byly haléře do mincovních depotů ukládané jen výjimečně a proto jsou dnes poměrně vzácné.